

ВІРТУАЛЬНА ЕКСКУРСІЯ ЯК СУЧАСНА ФОРМА РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сторож В. В.

*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0001-9502-8716
storozhviktoriya@gmail.com*

Ключові слова: *екскурсія,
віртуальна екскурсія,
інтерактивна екскурсія,
інноваційна форма навчальної
діяльності, дошкільна
освіта, освітня діяльність,
розвиваюча освіта,
фотоподорож, відеоподорож,
відеоекскурсія.*

У статті розглядаються особливості віртуальної екскурсії як однієї із сучасних форм освітньої діяльності дошкільнят, що дає змогу підвищити пізнавальний інтерес сучасних дітей. Доведено, що використання віртуальних екскурсій формує у дітей дошкільного віку потреби в отриманні інформації, підвищує мотивацію до пізнання, формує активну особистісну позицію. Методологічну основу дослідження становлять праці психологів, педагогів, які створили передумови для комплексного підходу до вирішення завдань розвитку дітей дошкільного віку. Розглянуто основні форми проведення віртуальних екскурсій: фотоподорож, мультимедійні презентації, відеоекскурсії, інтерактивне спілкування за допомогою мережі Інтернет. Визначено основні етапи створення віртуальної екскурсії: підготовчий, основний, завершальний (результат), які включають у себе тему, цілі, завдання, зміст та маршрут екскурсії, збір матеріалу, оформлення презентації та відеоролика. У сучасному освітньому процесі особливу цінність становлять віртуальні екскурсії, наприклад по рідному місту, вони дають змогу будь-якої пори року опинитися в будь-якому куточку міста, що зазвичай недоступне через віддаленість та погодні умови. Виховання любові до рідного міста – це тривалий за часом та трудомісткий процес, який слід починати з дітьми якомога раніше. Знайомство з малою батьківщиною необхідно здійснювати систематично протягом тривалого часу, використовуючи опору на візуальне сприйняття, інакше не буде позитивного результату, буде втрачено інтерес до вивчення рідного міста. Під час ознайомлення старших дошкільнят із рідним містом показані можливі способи використання віртуальних екскурсій у навчально-виховному процесі закладів дошкільної освіти, система віртуальних екскурсій може бути використана в практичній діяльності дошкільних закладів. Доведено, що пізнавальний інтерес сучасного дошкільника успішно реалізується через організацію віртуальних екскурсій, підвищує мотивацію до пізнання, формує активну особистісну позицію у навколишньому світі.

VIRTUAL TOUR AS A MODERN FORM OF WORKING WITH PRESCHOOL CHILDREN

Storozh V. V.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Family and Special Pedagogy and Psychology
South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky
Staroportofrankivska str., 26, Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0001-9502-8716
storozhviktoriya@gmail.com*

Key words: *tour, virtual tour, interactive tour, innovative form of educational activity, preschool education, educational activity, developmental education, photo tour, video tour, video tour.*

The article examines the features of a virtual excursion as one of the modern forms of educational activity of preschoolers, which allows to increase the cognitive interest of modern children. It has been proven that the use of virtual excursions forms preschool children's needs for obtaining information, increases motivation to learn, and forms an active personal position. The methodological basis of the study consists of the works of psychologists and teachers who created the prerequisites for a comprehensive approach to solving the tasks of preschool children's development. The main forms of conducting virtual tours are considered: photo tour, multimedia presentations, video tours, interactive communication using the Internet. The main stages of creating a virtual tour are determined – preparatory, main, final (result), which include the topic, goals, tasks, content and route of the tour, collection of material, design of the presentation and video clip. In the modern educational process, virtual excursions, for example, to one's hometown, are of particular value, they allow you to be in any corner of the city at any time of the year, which is usually inaccessible due to remoteness and weather conditions. Cultivating love for one's hometown is a long and time-consuming process that should be started with children as early as possible. Acquaintance with the small Motherland must be carried out systematically for a long time, using reliance on visual perception, otherwise there will be no positive result, interest in studying the native city will be lost. When familiarizing older preschoolers with their hometown, possible ways of using virtual excursions in the educational process of preschool education institutions are shown, the system of virtual excursions can be used in the practical activities of preschool institutions. It has been proven that the cognitive interest of a modern preschooler is successfully realized through the organization of virtual excursions, increases the motivation to learn, and forms an active personal position in the surrounding world.

Постановка проблеми. У столітті комп'ютерних технологій щохвилини з'являється новий винахід, який допомагає пізнавати навколишній світ, щоразу ще цікавіше і більш простіше у використанні. Нам, педагогам, необхідно йти в ногу з часом, стежити за досягненнями науки та техніки, використовувати свою педагогічну майстерність, щоб зробити навчально-виховний процес пізнавальним, цікавим, різнобічно розвиваючим та виховуючим.

Однією із сучасних форм роботи є віртуальна екскурсія з дітьми дошкільного віку, яка змінила підхід до екскурсій, що спонукало до виникнення

інноваційних видів екскурсій – віртуальних та інтерактивних. Такі екскурсії мають низку переваг перед традиційними екскурсіями: не залишаючи будівлі закладу дошкільної освіти, можна відвідати та ознайомитися з об'єктами, розташованими за межами дитячого садка, міста і навіть країни, помилуватися красою природи свого краю та різних куточків нашої Батьківщини.

Автори комплексної програми «Українське дошкільля» рекомендують виховувати у дітей патріотичні почуття на регіональних прикладах історичних та краєзнавчих об'єктів, формувати уявлення про найбільші міста України, вчити

вшановувати видатних земляків минулого та сучасності [6].

Перш ніж розглядати особливості застосування віртуальної екскурсії в ЗДО та практичній роботі з дітьми дошкільного віку, доцільно уточнити сутність понять «екскурсія» та «віртуальна екскурсія».

Екскурсія (від лат. *excursio* – прогулянка, поїздка) – індивідуальне чи групове відвідування музею, визначного місця, виставки тощо. Показ об'єкта відбувається під керівництвом спеціаліста-екскурсовода.

Віртуальна екскурсія – це організаційна форма навчання, що відрізняється від реальної екскурсії віртуальним відображенням реально існуючих об'єктів із метою створення умов для самостійного спостереження, збору необхідних фактів тощо [4].

Отже, віртуальна екскурсія (для дітей дошкільного віку) – це форма організації заняття або його частини, що відрізняється від реальної екскурсії віртуальним відображенням реально існуючих об'єктів із метою створення умов для самостійного спостереження, збирання необхідних фактів. Основною перевагою даного виду екскурсії є можливість повторного перегляду, наочного бачення та використання інтерактивних завдань і т. д.

Особливу цінність являють собою віртуальні екскурсії по рідному місту, хоча у педагогічних науках цю тему розроблено недостатньо. Віртуальні екскурсії рідним містом допомагають сформувати у дітей любов, патріотизм, інтерес до історії рідного міста, традицій, виховувати доброту, людяність, почуття громадянськості. Віртуальні екскурсії по рідному місту дають змогу у будь-якому пору року опинитися в будь-якому куточку міста, що зазвичай недоступне через віддаленість та погодні умови.

Використання віртуальних екскурсій особливо актуально у закладах дошкільної освіти, що дає змогу реалізувати головний принцип сучасної системи освіти дошкільнят – принцип розвиваючої освіти, а також отримати візуальні відомості про місця, недоступні для реального відвідування, а педагогу – суттєво підвищити рівень інформаційної та комунікаційної компетентності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Методологічну основу нашого дослідження становлять праці психологів, педагогів, які створили передумови для комплексного підходу до вирішення завдань розвитку дошкільнят: Л.С. Виготського, С.Л. Рубінштейна, Д.Б. Ельконіна, К.Д. Ушинського та ін. Проблему створення розвивального середовища в закладі дошкільної освіти у різних аспектах відображено в наукових працях педагогів минулого та сучасності. Для нашого дослідження актуальними є ідеї щодо

розвитку дітей дошкільного віку (Я. Коменський, І. Песталоцці, К. Ушинський, С. Русова, В. Сухомлинський та ін.), особистісно-орієнтованого навчання й виховання (Ш. Амонашвілі, І. Бех та ін.). В.О. Сухомлинський писав, що «любов до рідного краю, рідної культури, рідної мови починається з малого – з любові до своєї сім'ї, до свого житла, до свого дитячого садка» [3].

Віртуальна екскурсія є інноваційною формою навчальної діяльності, що спрямована не лише на отримання предметних знань, а й на формування комунікативних, пізнавальних, регулятивних навчальних дій, сприяє підвищенню інтересу не тільки до предмету, а й до культурної спадщини [2].

Мета статті – обґрунтувати методику проведення віртуальних екскурсій як сучасної форми роботи з дітьми дошкільного віку та впровадження їх у заклад дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі реформування дошкільної освіти необхідно, щоб екскурсії перетворювалися на регулярні загальнопізнавальні та розвивальні заняття. Віртуальна екскурсія може проводитися педагогом як самостійний освітній захід, так і бути його частиною або проектом. Основними формами проведення віртуальних екскурсій є:

- фотоподорож, мультимедійні презентації за допомогою програм PowerPoint, WebQuest, Canva («Живопис художників», «Народна іграшка», «Історія годинника», «Абетка дорожньої безпеки», «Які бувають професії», «Домашні тваринки» і т. д.);

- відеоекскурсії («Підводний світ», «Антарктида», «Як створюється книга», «Шоколадна фабрика», «Музей хліба», «Театр для дітей», «Екскурсія зоопарком», «Віртуальна екскурсія Україною», «Екскурсія моїм містом» і т. д.);

- інтерактивне спілкування за допомогою мережі Інтернет (наприклад, здійснити віртуальну екскурсію на робоче місце своїх батьків (проект «Я у мами (тата) на роботі»); познайомити дітей із дітьми ЗДО іншого міста (проект «Жити разом цікаво!»), сформулювати уявлення про школу в дітей старшої дошкільної групи (проект «Ура! Школа!») і т. д.)

Автори освітньої програми «Дитина в дошкільні роки» рекомендують використовувати віртуальну екскурсію як сучасну інформаційно-комунікативну технологію на рівні з видовими відеофільмами, електронними каталогами, творчими сайтами для дітей [5].

Особливу роль відіграє підготовчий етап створення віртуальної екскурсії. Тема, цілі, завдання підбираються з урахуванням вікових особливостей та інтересів дітей. Зміст екскурсії – визначаються основні об'єкти, які її становлять, на що потрібно звернути особливу увагу дітей, із чим

необхідно познайомити. Маршрут екскурсії повинен відповідати повному розкриттю теми екскурсії, мати кілька зупинок, логічний ланцюжок подання інформації. Збір матеріалу – для підготовки використовуються особистий досвід, енциклопедії, словники, журнали, Інтернет. Оформлення презентації, відеоролика.

Етапи проведення віртуальної екскурсії:

1. Проведення віртуальної екскурсії.
2. Занурення дитини в сюжет організованої освітньої діяльності.
3. Повторний перегляд частин екскурсії за бажанням та інтересами дітей.
4. Завершення віртуальної екскурсії, рефлексія.

Віртуальна екскурсія має такі позитивні боки. Наприклад, під час віртуальних екскурсій змінюється взаємодія педагога з вихованцями, його активність поступає місцем активності вихованця, завдання дорослого – створити умови для їх ініціативи. Вихованці виступають повноправними учасниками, їхній досвід важливий щонайменше, ніж досвід дорослого, спонукає вихованців до самостійного пошуку, дослідження. Використання мультимедійних посібників звільняє педагога від підготовки великого обсягу наочних посібників (друкованих). Розширюються можливості взаємодії із «сучасними батьками», інформаційно-комунікативні технології привертають їхню увагу, завдяки яким вони стають активними учасниками навчального процесу.

В умовах сьогодення актуальним як ніколи є організація роботи з патріотичного виховання дошкільнят. Вона має бути заснована на вікових можливостях та психологічних особливостях дітей цього віку. У старшому дошкільному віці доцільно формувати моральні почуття на основі збагачення змісту, зростання усвідомленості, глибини та стійкості емоційних переживань.

Дитина змалечку повинна мати досвід емоційних учинків та переживань. Це може бути радість від допомоги матері, від того, що нагодував голодного щеня, та ін. Таким чином, дитина набуває емоційного досвіду, який важливий для подальшого повноцінного розвитку, зокрема для формування патріотизму.

Будь-який куточок нашої Батьківщини неповторний, унікальний за своєю природою, національним колоритом, історією. І про це мають знати діти, берегти це та розуміти. Виховання любові до рідного міста – це тривалий трудомісткий процес, який слід починати з дітьми якомога раніше. Здійснювати цей процес необхідно без примусу, систематично.

У старшому дошкільному віці діти повинні знати місто, де вони живуть, кілька його визначних пам'яток та особливостей. У цьому віці діти тренуються розповідати про те, де вони гуляли у

вихідні з батьками, які визначні пам'ятки бачили, що їм особливо сподобалося, здивувало.

Ефективною формою використання інформаційних технологій у ЗДО є віртуальні екскурсії. За допомогою віртуальних екскурсій ми можемо побувати у будь-якому куточку нашого міста, і не один раз, у будь-яку пору року. Віртуальна екскурсія дає змогу дітям наочно побачити у будь-який час те, про що розповів вихователь, відвідати будь-який куточок рідного міста: музеї, парки, майдани, пам'ятники архітектури і т. д.

Провести віртуальну екскурсію можна різними способами: фотоподорож, відеоподорож, відео-екскурсія. За допомогою віртуальних екскурсій у дітей розширюється словниковий запас, розвиваються пізнавальний інтерес, зв'язкова мова, спостережливість та мислення.

Віртуальні екскурсії вносять в освітній процес різноманітність, видовищність, доступність для засвоєння, вони є ефективною та цікавою формою подачі матеріалу. Використання віртуальних екскурсій засноване на педагогічних засадах науковості та наочності у навчанні.

Під час ознайомлення дітей із рідним містом педагог має дотримуватись основних дидактичних принципів: історизму, гуманізму, наочності, що розвиває навчання, інтеграції, диференціації у навчанні.

Так, під час вивчення теми «Моє місто» діти мають ознайомитися з основними пам'ятками рідного міста. Віртуальна екскурсія допоможе запам'ятати основні пам'ятки, їхню назву, як виглядають, зрозуміти масштаби міста, його основне призначення. За допомогою віртуальних екскурсій ми прищеплюємо інтерес до вивчення рідного міста, любов до міста, культури, традицій. У навчальному процесі віртуальні екскурсії дають змогу досягти високих результатів, роблять заняття цікавішими, якіснішими, видовищними.

Створення віртуальної екскурсії вимагає ґрунтовної попередньої підготовки. Спочатку необхідно дізнатися, що цікаво дітям, де вони хотіли б побувати, що хочуть побачити, можна разом скласти віртуальний маршрут екскурсії. Після цього треба визначити цілі та завдання екскурсії, підібрати необхідну літературу, вивчити об'єкти, що розглядаються, підготувати відео- та фотоматеріали, звуковий супровід. Далі йде складна робота над змістом екскурсії, написанням тексту.

Віртуальна екскурсія складається з обов'язкових частин: вступної бесіди, основної частини, результату. Вступна бесіда має містити нові цікаві відомості на тему, вона має зацікавити дітей предметами, з якими вони познайомляться під час екскурсії, налаштувати на отримання нових відомостей.

Під час складання тексту віртуальної екскурсії необхідно дотримуватися певних вимог до

побудови. Текст має бути коротким, лаконічним, відповідати показуваним фото- та відеоматеріалам. У віртуальні екскурсії можна включати ігрові прийоми, конкурси, вікторини, змагання, що дасть змогу урізноманітнити екскурсію, зробити її ще цікавішою, захоплюючою та емоційно насиченою. Під час екскурсії доречно у фоновому режимі вмикати музичний супровід, можливо як приклад використовувати класичну або народну музику, що відповідає віку дітей, це посилить ефект освітньої взаємодії на емоційне сприйняття нового матеріалу.

Попередня робота з батьками підкаже нові цікаві теми для вивчення, за допомогою батьків можна знайти новий матеріал на тему віртуальних екскурсій, зазвичай батьки із задоволенням беруть участь у пошуку цікавого матеріалу для екскурсій, приносячи багато цікавих фотографій, відеоматеріалів із краєвидами міста, а також сімейні матеріали. У результаті такої роботи педагоги можуть створити фото- та відеотеку. Це допоможе у визначенні тематики віртуальних екскурсій, полегшить працю у підборі матеріалу.

Проведення віртуальної екскурсії необхідно розпочинати зі вступної бесіди, у ході якої педагог пояснює дітям тему та цілі, а також зацікавлює їх, налаштовує на отримання певних відомостей про предмети або об'єкти, що розглядатимуться на екскурсії.

Для активізації діяльності дітей під час перегляду віртуальних екскурсій педагоги використовують прийом постановки проблемних питань на тему та зміст екскурсії, таким чином, активізується пізнавальна активність дошкільнят. Основним методом під час віртуальної екскурсії має залишатися спостереження.

У ході екскурсії необхідно спочатку ознайомити дітей з об'єктом загалом, розглянути його, визначити властивості. Використання художнього слова поліпшує та полегшує сприйняття, це можуть бути загадки, прислів'я, вірші та ін. Від цілісного сприйняття об'єкта ми повинні піти до поглибленого вивчення його частин, системного аналізу. Для якісного аналізу об'єкта необхідно використовувати питання різного типу, що націлюють увагу, активізують мислення, стимулюючи уяву. Протягом усієї екскурсії важливо підтримувати різними методами, способами та прийомами пізнавальну та інтелектуальну активність дітей. Слід наголосити, що для дитини дошкільного віку характерні короткочасність інтересів, нестійка увага, стомлюваність [1].

На кожній екскурсії чи після неї слід проводити невелику практичну роботу, під час якої діти можуть зробити щось своїми руками, наприклад сквер із пластиліну або намалювати парк кольоровими олівцями. Після екскурсії

можна зробити виставку робіт, щоб це побачили і батьки вихованців.

Наприкінці віртуальної екскурсії необхідно підбити підсумок, зробити висновки та узагальнення виконаної роботи, вислухати побажання дітей про те, що ще вони хочуть дізнатися, чи їм сподобалася екскурсія.

Віртуальна екскурсія дасть змогу познайомити дітей із різними тваринами, які зустрічаються у нашій природній зоні. Під час звичайної екскурсії це недоступно для дітей, а розгляд картинок повноцінного уявлення про тварину не дають. Таке знайомство підвищує інтерес до пізнання навколишнього світу, розвиває інтелект, збагачує соціальний досвід, сприяє розвитку ключових компетенцій, застосуванню здобутих знань у житті.

У ході повторних екскурсій діти можуть виступати в ролі екскурсіводів, це дає змогу якісно закріпити знання, розвиває зв'язкове мовлення та підвищує інтерес. Отже, безмежний пізнавальний інтерес сучасного дошкільника успішно реалізується через організацію віртуальних екскурсій.

Систематична, продумана робота з ознайомлення з рідним містом допоможе збагатити знання дітей про навколишній світ, про історичні та природні особливості міста, дасть змогу пробудити пізнавальний інтерес до вивчення міста, сприятиме вихованню любові та гордості за видатних людей, простих трудівників, які живуть і трудяться на благо міста. Цілеспрямована робота у цьому напрямі стане основою для формування справжнього патріотизму.

Висновок. Створюючи проекти віртуальних екскурсій тими чи іншими темами, педагоги поглиблюють знання, отримані у процесі самоосвіти, розширюють навички пошуку необхідної інформації, використовуючи всі можливі шляхи – як традиційно з книг, так і за допомогою Інтернет-сайтів. Окрім того, використання проєктного методу в освоєнні предметів культурологічного циклу сприяє соціалізації педагогів, дає змогу використовувати в практичній діяльності знання, уміння, навички, отримані під час підготовки віртуальних екскурсій, виховує інтерес до історії рідного краю та культури, розвиває естетичний смак, значно розширює художньо-естетичний простір педагогів загалом.

Таким чином, підготовка та проведення віртуальних екскурсій для дошкільнят, використання медіаматеріалів успішно ведуть до підвищення компетентності педагогів закладів дошкільної освіти. Використання віртуальних екскурсій формує у дітей дошкільного віку потреби в отриманні інформації, підвищує мотивацію до пізнання, формує активну особистісну позицію у навколишньому світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Значення екскурсій для всебічного розвитку дошкільнят. URL: https://studwood.net/2433243/pedagogika/znachennya_ekskursiy_vsebichnogo_rozvitku_doshkilnyat (дата звернення: 19.03.2023).
2. Коваленко О.В. Використання віртуальних екскурсій як сучасних форм організації навчального процесу. *Інноваційна педагогіка*. 2019. № 9. С. 94–97.
3. Матвієнко П.І., Сімон О.П. Педагогічні погляди В.О. Сухомлинського у дошкільній Полтавщини. *Імідж сучасного педагога*. 2003. № 9(38). С. 5.
4. Подліняєва О.О. Віртуальна екскурсія у роботі вчителя. URL: http://spec.vntu.edu.ua/conf/pdf/conf_402-415.pdf (дата звернення: 18.03.2023).
5. Програма «Дитина в дошкільні роки». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytkuditey/13programa-ditina-v-doshkilni-roki.pdf> (дата звернення: 17.03.2023).
6. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля» / за заг. ред. О.В. Низковської. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytkuditey/Bilan_Programa_Ukrdoshkillja2017.pdf (дата звернення: 17.03.2023).

REFERENCES

1. Znachennja ekskursij dlja vsebichnogo rozvytku doshkilnjat [The importance of excursions for the comprehensive development of preschoolers] Retrieved from:https://studwood.net/2433243/pedagogika/znachennya_ekskursiy_vsebichnogo_rozvitku_doshkilnyat (accessed 19 March 2023).
2. Kovalenko O.V. (2019) Vykorystannja virtualnykh ekskursij jak suchasnykh form orghanizaciji navchaljnogo procesu [The use of virtual excursions as modern forms of organization of the educational process] *Innovacijna Pedagoghika* [Innovative pedagogy] no 9, pp. 94–97.
3. Matvijenko P.I., Simon O.P. (2003) Pedagoghichni pogljady V.O. Sukhomlynsjkogho u doskilli Poltavshhyny [Pedagogical views of V.O. Sukhomlynskyi in the preschool of the Poltava region.] *Imidzh suchasnoho pedagogha* [The image of a modern teacher] no. 9(38), p. 5.
4. Podlinjajeva O.O. Virtualjna ekskursija u roboti vchytelja [A virtual tour of the teacher's work] Retrieved from: http://spec.vntu.edu.ua/conf/pdf/conf_402-415.pdf (accessed 18 March 2023).
5. Prohrama "Dytyna v doshkilni roky" [The program "Child in preschool years"] Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/13programa-ditina-v-doshkilni-roki.pdf> (accessed 17 March 2023).
6. Prohrama rozvytku dytyny doshkiljnogho viku "Ukrajinsjke doshkillja" (2017) [Preschool Child Development Program "Ukrainian Preschool"] O. I. Bilan; za zagh. red. O.V. Nyzkovskoj. Ternopilj: Mandrivecj, p. 256. Retrieved from:https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdoshkillja.pdf (accessed 17 March 2023).